

РЕАЛІЗАЦІЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕЛІГІЙНОГО ДИСКУРСУ В ПРОЦЕСІ ПЕРЕКЛАДУ

У статті розглядається потенційна здатність релігійного християнського протестантського дискурсу до інтерпретації в процесі перекладу. Виявлено способи відтворення в українських перекладах інтерпретаційного потенціалу релігійного християнського протестантського дискурсу.

Ключові слова: дискурс, інтерпретація, текст, перекладач, інтерпретаційний потенціал, релігійний християнський протестантський дискурс.

Оксана Журавльова

Реализация интерпретационного потенциала религиозного дискурса в процессе перевода

В статье рассматривается потенциальная способность религиозного христианского протестантского дискурса к интерпретации в процессе перевода. Выявлены способы воспроизведения в украинских переводах интерпретационного потенциала религиозного христианского протестантского дискурса.

Ключевые слова: дискурс, интерпретация, текст, переводчик, интерпретационный потенциал, религиозный христианский протестантский дискурс.

Oksana Zhuravliova

Religious discourse interpretative potential realization in translation

The article deals with the interpretative potential of the religious Christian Protestant discourse and its ability to be realized in translation. An attempt has been made to find out the ways of the religious Christian Protestant discourse interpretative potential rendering in Ukrainian language.

Key words: discourse, interpretation, text, translator, interpretative potential, religious Christian Protestant discourse.

Станом на початок цього року в Україні зареєстровано приблизно 7250 релігійних протестантських організацій. Таким чином, можна сказати, що кожна третя релігійна організація протестантська. Значним стимулом до активного росту протестантизму в Україні стало проголошення незалежності. Воно сприяло як швидкому розвитку протестантських спільнот, так й розповсюдженню релігійної протестантської літератури, яка написана іноземними мовами (найчастіше англійською), потребувала перекладу українською. Через активне поповнення книжкового простору України новими текстами релігійної тематики різних авторів християнського протестантського віросповідання в перекладі українською мовою з часом постало питання про необхідність порівняльного дослідження текстових об'єктів, що його наповнюють, а саме про особливості оригінальних та якість перекладених текстів релігійної протестантської літератури в межах релігійного протестантського дискурсу. Найбільш плідним можна вважати дослідження дискурсивної специфіки текстів релігійної тематики та їхніх перекладів в рамках християнства, яке має потужну текстову культуру й різноманітну письмову традицію у багатьох конфесійних проявах. **Мета** статті полягає у визначенні потенційної здатності релігійного християнського протестантського дискурсу до інтерпретації в процесі перекладу, а також виявленні й опису прикладів індивідуальних перекладацьких рішень з інтерпретування текстів, обмежених рамками певного дискурсу (в даному випадку релігійного християнського протестантського), їхнього відображення у перекладі.

Релігійний християнський протестантський дискурс у письмовій формі вияву ще не ставав об'єктом перекладознавчої рефлексії. Хоча певною мірою його усно-письмова форма „проповідь” сприяла підтриманню наукової зацікавленості фахівців як у мовознавчому вимірі (І.В. Рудік, О.І. Петришина, Т.В. Іцкович, Н.М. Кукушкіна, І.О. Крилова, М.Б. Расторгуєва, С.О. Кот, Т.О. Шубіна, Г.О. Савін, О.В. Кримська тощо), так й у перекладознавчій площині (В.В. Демецька, М.В. Шиповських та ін.). Найбільшою науково-дослідницькою популярністю користувалися переклади Біблії, біблійні тексти та

герої, біблеїзми (Р.П. Зорівчак, З.Б. Лановик, О.М. Лисенко, О.В. Єльченко, О.М. Набока, Є.В. Михайлова та ін.). Релігійний дискурс та його варіювання від релігійно-філософського до „авторського” релігійно-духовного також неодноразово ставали предметом мовознавчого й літературознавчого досліджень (І.М. Пієвська, І.Б. Остащук, Р.Р. Галицька, О.О. Сайко, К.В. Бобирєва та ін.). Однак, перекладознавчий аспект функціонування релігійного християнського протестантського дискурсу поки що залишається без уваги. Хоча аналіз релігійного християнського протестантського дискурсу в цілому з позицій перекладознавства, зокрема способів інтерлінгвістичного інтерпретування та відтворення його текстової тканини, є одним із напрямів міждисциплінарних досліджень сучасної гуманітаристики, адже відбувається в контексті логіки, психології, соціології, філософії, філософії мови, семіотики, лінгвістики. Перекладознавство як самостійна наука в даному випадку має своє поле досліджень, оскільки переклад незмінно відбувається на матеріалі тексту, який ми розуміємо як інформацію, яку перекладачеві треба донести до іншого комуніканта. Саме це зумовлює **актуальність** даного дослідження. Отже, розглядаючи текст із синтаксичної, семантичної та прагматичної позицій, під час аналізу останньої доходимо до концепту „дискурс”. Його у середині ХХ ст. уживали в англо-американській та французькій наукових літературах на позначення мовлення, тексту загалом. Важливе значення для його опрацювання становлять ідеї З. Харріса, М. Фуко, Т. ван Дейка, П. Серіо, О. Ворожбитової, Ф. Бацевича, Н. Сукаленко, О. Власової, В. Карасика, М. Макарова, Ю. Степанова, В. Борботько та ін.

Спираючись на визначення дискурсу як „когнітивно-комунікативної діяльності, яка відбувається у широкому соціокультурному контексті, має різні форми вияву (усну, письмову, паралінгвальну) і водночас репрезентує сукупність динамічного процесу і результату” [6, с. 43], можемо стверджувати, що, як діяльності та репрезентанту, дискурсу притаманна певна „сукупність наявних засобів, можливостей, якостей, ресурсів, резервів, які можуть бути мобілізовані для досягнення певної мети, втілення плану, вирішення завдання та визначають межі й ступінь потужності” [28], яку ми детермінуємо як „потенціал”. Маючи, за визначенням, певний потенціал, будь-який дискурс становить безпосередній інтерес для фахівців, які прагнуть відкрити його задля кращого досягнення науково-дослідницької мети. Перекладознавці не є виключенням. Дискурс активно впливає на процес досліджень через наявні типи потенціалів. Один з них – інтерпретаційний.

Розглядаючи дискурс як комунікативну подію, яка включає в себе соціальні, культурні, психологічні, історичні та інші фактори як поняття, що визначаються М. Фуко як система людського пізнання [20, с. 50], доходимо висновку про можливість використання мовних засобів для вираження ментальних і когнітивних процесів людської свідомості. Таким чином, маємо індивіда як суб’єкта процесу розуміння, а дискурс виступає як компонент когнітивної системи людського пізнання. Індивідуальна когнітивна система є основою для сприйняття дискурсу та його інтерпретації [17, с. 4]. Вивченню феномена й процесу інтерпретації присвячено праці Р. Якобсона, Ч. Пірса, У. Еко, Ч. Морріса, Г. Парре, Р. Барт, Г. Гадамера, В. Дем’янова, В. Кухаренко та ін. Спираючись на герменевтичну й аналітико-гносеологічну схеми методології досліджень, з’ясовуючи інтерпретацію як вид діяльності, ми можемо дати їй таке визначення: інтерпретація – це діяльність інтерпретованого суб’єкта, виражена у діях із здобуття ним із певного об’єкту (елементів об’єкту) особистісного смислу й з продукування творчого мовленнєвого висловлювання, що містить тлумачення теми, змісту, смислу об’єкту, а також аналіз засобів їхнього вираження. У вужчому значенні інтерпретація є творчим висловлюванням (письмовим або усним) як результат діяльності суб’єкта, що інтерпретує.

Маючи визначення потенціалу, дискурсу та інтерпретації, спробуємо детермінувати інтерпретаційний потенціал як здатність сукупності наявних різнорівневих й різноспрямованих ресурсів певного об'єкту до виявлення у різних формах через інтерпретативну діяльність суб'єкта. Таким чином, інтерпретаційним потенціалом дискурсу можемо вважати здатність сукупності смислових, семантико-прагматичних та когнітивно-комунікативних аспектів певного дискурсу виявлятися через процес суб'єктивного інтерпретування. Тобто відбувається реалізація усього спектру взаємозв'язків в межах дискурсу та поза ними в межах суб'єктивної свідомості. Рухаючись далі, доходимо до питання співвідношення інтерпретації та перекладу, адже, говорячи про реалізацію інтерпретаційного потенціалу в процесі перекладу, маємо відповісти, що є первинним, а відтак першоосною – інтерпретація чи переклад, чи є інтерпретація перекладом або переклад інтерпретацією, і хто, власне, є суб'єктом та об'єктом інтерпретативної й перекладацької діяльності під час реалізації інтерпретаційного потенціалу дискурсивної практики. У нарисі про лінгвістичні аспекти перекладу Р.Й. Якобсон запропонував виділяти три типи перекладу: інтралінгвальний, інтерлінгвальний та інтерсеміотичний. Інтерлінгвальний переклад залучають, якщо певний текст, написаний однією мовою, перекладають іншою, тобто в такому випадку наявна „інтерпретація вербальних знаків засобами знаків певної іншої мови” (власне переклад у звичному для спеціалістів значенні). Інтерсеміотичний переклад – це „інтерпретація вербальних знаків засобами невербальних знаків”, тобто коли „перекладають” роман у фільм, казку в балет. Інтралінгвальний, „внутрішньомовний”, переклад, за Р.Й. Якобсоном, – „інтерпретація вербальних знаків засобами інших знаків тієї самої мови” [23]. Отже, визначаючи три типи перекладу, мовознавець тричі скористався словом „інтерпретація”. Однак, аналізуючи праці Р.Й. Якобсона, відомий дослідник Умберто Еко доходить висновку, що таким чином він просто говорив про те, що поняття інтерпретації як перекладу одного знака іншим дозволяє уникнути нескінченних суперечок щодо того, де саме знаходиться значення – у розумі чи в поведінці. На думку У. Еко, Р.Й. Якобсон хотів лише сказати, що потрібно завжди враховувати аспект проблеми значення, а не те, що має бути проведено знак абсолютної рівності між перекладом та інтерпретацією [22, с. 275].

Можемо зробити висновок, що будь-який переклад являє собою інтерпретацію і є її різновидом, але не кожна інтерпретація може бути названа перекладом у звичному для нас значенні міжмовної діяльності. Саме тому, формулювання теми дослідження вимагає обмеження через „процес перекладу”, адже, згідно з філософською теорією відображення, всі суб'єкти постійно інтерпретують наявні об'єкти, відображуючи не тільки сам об'єкт, але й самих себе [13, с. 95]. Таким чином, відбувається інтралінгвальна, внутрішньомовна інтерпретація. У нашому випадку нас цікавитиме інтерлінгвальна інтерпретація, яку всі знають як переклад. Ураховуючи все зазначене вище, вважатимемо інтерпретацію першоосною для реалізації інтерпретаційного потенціалу дискурсу в процесі перекладу. Інтерпретування не може відбуватися поза об'єктом й свідомістю. Розглядаючи дискурс як об'єкт, слідом за Ю. Степановим, погоджуємося із тлумаченням дискурсу як використання мови для вираження ментальності. Дискурс існує в текстах, „за якими постає особлива граматики, особливий лексикон, особливі правила слововжитку й синтаксису, особлива семантика, – й врешті-решт – особливий світ” [18, с. 676]. Наведемо ще таке визначення: „текст – усне, писемне або друковане структурно і концептуально організоване словесне ціле, що є посередником і водночас кінцевою реалізацією (результатом) комунікації, феноменом використання мови; форма втілення живого дискурсу після його завершення” [6, с. 34]. Дж. Ліч вважає, що дискурс втілюється через повідомлення, які реалізують текст” [25, с. 59]. Найбільш широке поняття тексту: текст

визначається „текстуальністю”, що ґрунтується не тільки на таких властивостях як зв’язність, цілісність, але й інтенціональність, прийнятність, ситуативність, інтертекстуальність, інформативність [14, с. 11-15; 24, с. 48-49; 27, с. 417]. Зв’язність й цілісність є базовими компонентами тексту, вони надають можливість створити фундамент сприйняття. Інтенціональність є характеристикою тексту, оскільки автор має певну мету під час створення тексту, щоб реципієнт у процесі текстової діяльності дійшов певних висновків. Інтерпретування буде залежати від особливостей інтерпретованого тексту. Прийнятність – це відповідність соціальним нормам і стандартам сприйняття тексту, які існують в конкретному суспільстві [5, с. 248]. Ідеться про тексти, прийнятні для розуміння індивідів, залежно від їхнього соціального статусу й інтересів. Ситуативність тексту обумовлена принципом формалізації подій когнітивними структурами людини, згідно з яким усі елементи події розподіляються відповідно до їхнього функціонального навантаження й отримують вигляд ментальної моделі події [10, с. 154; 16, с. 56]. Ситуативність надає можливість автору згортати інформацію, опускаючи деталі, які не впливають на повноту розуміння тексту. Завданням реципієнта в такому випадку є провести розгортання або відновлення інформації, „опущеної”, в процесі розуміння тексту. Інтертекстуальність містить інформацію безлічі текстів як своєрідне сховище текстів, текстовий простір, який постійно доповнюється, взаємодіє з текстами. Кожний новий текст є продуктом діяльності, взаємодії й взаємодоповнення. Увесь нагромаджений текстовий досвід відіграє величезну роль у створенні й інтерпретації текстів. Інформативність є одним з основних компонентів. Кожний текст містить у собі відому інформацію, яка є фундаментом для створення нової. Головною функцією письмового тексту є трансляція знань від одного покоління людей до іншого. Нова інформація має дві форми: первинну, безпосередньо надану в тексті, й вторинну, створену читачем в процесі інтерпретації тексту [5, с. 42]. Дискурс як об’єкт інтерпретування може бути представлений як сукупність тематично об’єднаних текстів, які, як правило, мають одну загальну тему, що розкривається інтертекстуально, тобто у взаємодії безлічі окремих текстів [14, с. 17-18; 21, с. 21]. Тому потужність та межі інтерпретаційного потенціалу дискурсу залежать від інтерпретаційного потенціалу й меж його текстової матерії та її внутрішніх і зовнішніх взаємозв’язків.

Визначившись із об’єктом інтерпретування, перейдемо до роздумів про суб’єкта цього процесу. Кожний індивід, стикаючись з проблемою усвідомленого розуміння тексту, опиняється у знаково-опосередкованій ситуації й стає учасником процесу інтерпретації. Одиницею інформації, яку сприймає реципієнт, є знак, який з’являється як ментальний образ об’єкта або інтерпретанта. Він є безпосередньою складовою семіозису як постійного безкінечного процесу. Основою індивідуального процесу розуміння є індивідуальна когнітивна система індивіда, яка відображує знання текстів та світу. Індивідуальна когнітивна система є базою даних конструктивного підходу розуміння й застосовується по відношенню до декларативних знань під час інтерпретації текстів наукового характеру. Окрім декларативних знань, індивід у процесі життєдіяльності, набуваючи досвід, формує у своїй свідомості такі поняття, як співчуття, приниження, захоплення, жалість, радість тощо. Ці почуття складають знання-переживання, які складно пояснити і які повною мірою можуть бути зрозумілі тільки у випадку особистого переживання, особистого досвіду. Усі знання, необхідні для сприйняття й інтерпретації тексту, структуровані за предметними сферами. Сприймаючи такі знання як знання-переживання, ми дотримуємося герменевтичного підходу розуміння, основою якого є досвід індивіда. У свою чергу, весь нагромаджений досвід індивіда взаємодіє із змістовністю тексту для розуміння смислу, інтерпретації. Це явище – рефлексія – стає інструментом осмислення. Функціонально-семіотичний підхід розуміння у своїй основі

розглядає поняття енциклопедії як соціально-культурну базу даних, яка виводить інтерпретатора на рівень культури. Енциклопедію можна розглядати як поняття, співвіднесене із поняттям індивідуальної когнітивної системи індивіда, яке має інтертекстуальний характер. Індивідуальна когнітивна система є поняттям більш вузьким, оскільки відображає індивідуальні характеристики суб'єкта, який перебуває в соціумі. У широкому значенні, енциклопедія – це об'єм пам'яті, глобальний рівень знань певного культурного суспільства, соціуму. Енциклопедичне знання є потенційним знанням на рівні культури. Поняття енциклопедії є основою „текстуальної компетенції” індивіда. На енциклопедичній компетенції, яка має інтертекстуальний характер, ґрунтується інтерпретація тексту, у процесі якої реципієнт намагається досягнути задум автора, який не відтворює всю необхідну інформацію, всі ланки розгортання задуму в повному обсязі. Автор припускає, що в інтерпретатора сформована та база знань у його індивідуальній когнітивній системі, яка заснована на особистому досвіді й необхідна для заповнення інформації. Таким чином, однією з основних властивостей тексту є поняття „шпаруватості” [7, с. 7, 49]. Явище „шпаруватості” може бути представлено як явище згортання інформації. На рівні інтерпретації тексту феномен „шпаруватості” значно розширюється, оскільки згортаються цілі ситуації й епізоди, представлені для розуміння. „Смислові шпаруватості”, що виникають у тексті, усуваються за допомогою їхнього заповнення необхідними знаннями (ментальними структурами), сформованими в індивіда за його життя. Основні учасники процесу інтерпретації – це автор, текст і реципієнт. Відповідно, можемо розмірковувати про співвідношення, зближення, злиття чи дистанціювання „горизонтів” автора тексту й читача. У цій парадигмі провідна роль належить інтерпретатору, який під час сприйняття тексту стає співучасником його створення. „Горизонт” тексту – це культурна сфера смислів, упакована в оболонку твору. Критична інтерпретація тексту залежить від „горизонту” інтерпретатора, його культурного світогляду. Реципієнт через розуміння стає творцем тексту й досягає культурну й смислову множинність тексту. Щоб зрозуміти смислову множинність тексту, інтерпретатор виконує роль дешифрувальника, оскільки смисл тексту є закодованим різноманітними способами. Інтерпретаційний підхід до розуміння розглядає аналіз тексту крізь призму кодів, що переплітаються у тексті. Інтерпретація перетворюється на процес декодування тексту. Герменевтичний підхід розуміння вивчає виявлення смислу твору через системно організовані герменевтичні техніки розуміння, які є сукупністю прийомів освоєння змістовності текстів. Спільним моментом для різних підходів до розуміння є принцип герменевтичного кола. Конструктивний підхід до процесу розуміння передбачає два напрями: від елементів до цілого й від цілого до елементів. Функціонально-семіотичний підхід розглядає поняття семіозису як постійний рух знаку. Знак викликає ментальний образ або інтерпретант, динамічний за своєю природою. Цей ментальний образ, у свою чергу, викликає новий інтерпретант. Таким чином, інтерпретатор стикається з процесом постійного семіозису, постійного процесу інтерпретації. У філологічній герменевтиці принцип герменевтичного кола є постійним переходом від одного рівня розуміння до іншого, а саме: від семантизуючого до когнітивного, й далі – до розпредмечувального. Цей процес регулюється через усвідомлену рефлексію. Індивід в процесі життєдіяльності бере участь у різноманітних нормативно-ціннісних системах – фрагментах суспільної практики [19, с. 122], виробляючи, таким чином, свої ціннісно-оцінні характеристики, які є невід'ємною частиною його індивідуальної когнітивної системи. Тому будь-яка інформація під час розуміння й інтерпретації отримує певну модальну оцінку індивіда. Будь-який текст, його смислова структура набувають конкретного оцінного, особистісного смислу [11, с. 153], що укладається індивідом під час його інтерпретації. Тут маємо справу із принципом модально-ціннісного сприйняття

дійсності й тексту, базою якого виступають ціннісні параметри відображення дійсності суб'єктами текстової діяльності, а також їхні емоції й переживання у спробі описати, змінити світ і надати йому оцінку. Отже, розуміння є процесом сприйняття знаково-опосередкованої дійсності в культурному контексті твору. Основою процесу розуміння є індивідуальна когнітивна система індивіда, через яку здійснюється відновлення когерентної смислової структури тексту. Розуміння базується на принципі множинності інтерпретацій.

Ураховуючи загальний аналіз концептів дискурсу, тексту, інтерпретації, інтерпретаційного потенціалу, об'єкта і суб'єкта процесу інтерпретування, перейдемо до безпосереднього розгляду проблеми, заявленої у меті цієї статті. Взагалі, мовознавче дослідження релігійного дискурсу на теренах колишнього СРСР почалося наприкінці 1990-х рр. І тут величезне значення мають праці В.І. Карасика з дослідження різних типів дискурсу, в яких він визначає релігійний дискурс як особливий вид інституціонального дискурсу, детально з'ясовуючи його основні компоненти. Учений називає інституціональний дискурс спеціалізованим клішованим різновидом спілкування між людьми [8, с. 279]. Виокремлюють м'які та жорсткі різновиди інституціонального дискурсу. Прикладом жорсткого різновиду є релігійний дискурс – особливий тип інституціонального дискурсу, спеціалізований клішований різновид спілкування, обумовлений соціальними функціями партнерів й регламентований як за змістом, так і за формою [1, с. 2-3]. Християнський протестантський дискурс є різновидом релігійного дискурсу, а отже, відображенням його характеристик. Внутрішню логіку релігійного дискурсу визначає ключовий концепт „віра”, причому, враховуючи те, що в протестантизмі наявність віри є єдиною умовою спасіння, можна зробити висновок, що цей концепт є єдиним ключовим концептом у протестантському дискурсі. Головним джерелом віри в протестантській традиції є Біблія, яка виступає як прецедентна по відношенню до інших текстів християнської протестантської літератури. Також можна сказати, що християнська протестантська література є відображенням християнського віровчення, заснованого на „чотирьох тільки” Реформації: 1) sola fide – тільки вірою, а не добрими вчинками виправдовується людина; 2) sola gratia – тільки Божою милістю, а не власними вчинками спасається людина; 3) solus Christus – тільки Христос, а не Церква є авторитетом для віруючих; 4) sola Scriptura – тільки Святе Письмо (а не церковна традиція) є основою християнської віри [1, с. 11]. Таким чином, смислове, семантико-прагматичне й когнітивно-комунікативне наповнення християнського протестантського дискурсу не передбачає відхилень від біблійного або доповнення будь-якими іншими аспектами. За таких умов, інтралінгвальна інтерпретація, що є результатом розмірковувань над біблійними істинами, з наступним викладом її у вигляді тексту книги релігійної тематики, є процесом природнім, що не викликає ані питань, ані проблем, адже такий твір вважатиметься особистим переживанням автора і, згідно з вищезазначеними схемами розуміння, може сприйматися або не сприйматися реципієнтом, тобто читачем. Зовсім інша справа – інтерпретація інтерлінгвальна. Якщо під час інтралінгвальної інтерпретації тріада „автор-текст-читач” не має жодних доповнень з боку третіх осіб, тобто кожний знаходиться на своєму місці, виконуючи свої цільові функції, то в процесі інтерлінгвальної інтерпретації, яку ми розуміємо як переклад, виникає новий текст (текст перекладу) та новий суб'єкт, що інтерпретує, а саме – перекладач. У своїй діяльності перекладач керується однією з двох інтенцій: 1) зрозуміти й виразити зміст тексту вихідної мови в тексті мови перекладу (відноситься переважно до перекладів художньої літератури й поезії); 2) зрозуміти й передати зміст тексту вихідної мови носієві мови перекладу (переважно для перекладів текстів, спрямованих на зміну поведінки адресата відповідно до задуму адресанта) [3, с. 120]. У роботі із текстами християнської

протестантської літератури друга інтенція допомагає перекладачеві відтворювати мовою перекладу всі властивості тексту, зазначені вище. Застосування ж у даному випадку першої інтенції може призвести до викривлення змісту й, можливо, до спотворення тексту оригінальної літератури аж до проголошення автора відступником, причому сам автор в цьому буде не винен. І все-таки, за наявності жорстких меж й чіткої оформленості християнського протестантського дискурсу, усталеного й незмінного лексичного наповнення, за відсутності будь-якої можливості вільно відтворити текст за мотивами або у будь-якому іншому різновиді інтертексту, чи є шанс говорити не тільки про переклад-репродукцію, а й переклад-адаптацію [4, с. 5] у межах християнського протестантського дискурсу, маючи на увазі й специфіку суб'єктивного інтерпретування перекладачем сукупності певних смислових, семантико-прагматичних й когнітивно-комунікативних аспектів та відтворення їх мовою перекладу, орієнтуючись на мову й культуру реципієнта, але не спотворюючи інтенцій автора, адже в даному випадку читач як цільовий адресат не має вибору – не володіючи іноземною мовою, він змушений довіритися тексту перекладу? Розглянемо декілька прикладів на матеріалі певного формату дискурсу, а саме книги Джоша Мак-Дауелла „Не просто тесля” („More than a carpenter” by Josh McDowell) [12, с. 26]. Почнемо з форзацу книги. В оригіналі на ньому є запис: *Why is it that you can talk about God and nobody gets upset, but as soon as you mention Jesus, people often want to stop the conversation? Why have men and women down through the ages been divided over the question, „Who is Jesus?”* [26, с. 1] Також на обкладинці позаду книги є відомості про автора, про те, як він глузував з віруюч, але потім почав досліджувати й увірував, а також коротка анотація до самої книги. Переклад надає нам інформацію у дещо зміненому вигляді. По-перше, немає перекладу наведеного уривку, зокрема першої його частини. Вільна інтерпретація другого уривку наведена у доданій частині „Від редакції” [12, с. 3], якої, зрозуміло, в оригіналі немає. У цій частині переклад уривку звучить так: *Але одне зрозуміло: якщо Ісус Христос справді існував і кількість Його послідовників у світі неухильно зростає, то питання „Хто ж Він такий?” набуває першорозрядного значення для кожної людини* [12, с. 6]. Оригінальне висловлювання та переклад прив'язані один до одного тільки питанням „Хто ж Він такий?” – „Who is Jesus?”, причому, якщо не ставити собі за мету, то переклад, або занадто вільну інтерпретацію, можна й не побачити. Також у частині „Від редакції” подано детальну інформацію про автора, яка включає й відомості з обкладинки, а також питання, обговорення яких безумовно зацікавило б жителів пострадянського простору. Таким чином, пересвідчимося, що в даному форматі християнський протестантський дискурс може бути вельми вдало інтерпретований, але залишається питання про відсутність перекладу уривку, який є визначальним для усього формату аналізованого дискурсу, адже там ідеться про те, що будь-яка людина може говорити про Бога й ніхто їй не заважатиме, але варто тільки згадати ім'я Ісуса Христа, як вона намагатиметься відразу припинити спілкування. Хіба це не те, з чим стикаються віряни мало не щодня? Можна сказати: „Слава Богу!”, – і всі повторять це, але тільки вимовляється: „Слава Ісусу Христу!” – як одразу настає тиша, всі почуваються ніби „не в своїй тарілці”. Ця проблема є актуальною для вірян, але у перекладі жодних згадок про це немає. Більше того, один з уривків оригінального тексту, де автор розповідає про свою розмову із таксистом, коли відразу після того, як прозвучало ім'я Ісуса Христа, водій попросив припинити розмову [26, с. 9], у тексті перекладу взагалі відсутній. Можна дійти висновку, що за наявності жорстких меж у християнському протестантському дискурсі, якщо інтерпретування та його відображення у перекладі неможливе, інформацію взагалі пропускають, що певним чином змінює інтенцію даного формату дискурсу. Подальший аналіз тексту перекладу не дозволяє передбачити відсутність компетенції у перекладача. Наприклад, у частині „Від автора”/ „Preface” уривок *He (Jesus) was a member of a poor*

family, minority group, and resided in one of the smallest countries in the world [26, с. 7] перекладено як *Він народився в бідній сім'ї, у маленькому єврейському містечку. Усе своє життя прожив в одній з найменших країн світу, до того ж окупованій чужинцями* [12, с. 7]. Удале застосування перекладацьких лексико-граматичних трансформацій, наявність фонових знань засвідчують професійність перекладача. Також можемо переконатись у результатах реалізації інтерпретаційного потенціалу християнського протестантського дискурсу, адже адаптивний переклад відбувається в межах цього дискурсу, при цьому наявною є додаткова інформація, відсутня в оригіналі, але яка необхідна для кращого розуміння реципієнтом. Також хотілося б навести приклад дещо суперечливого варіанту інтерпретування перекладачем інформації оригіналу: *Jesus Christ is actually a name and a title* [26, с. 11] перекладено так: *Ісус Христос – це не просто ім'я. Це, швидше, звання* [12, с. 10]. Далі розтлумачено походження імені Ісуса та Його звання Христа. Але немає жодної вказівки на те, що одне з них важливіше за інше. Інтерпретація перекладача в цьому випадку суперечить вже християнській традиції, яка не розмежовує, а вважає їх абсолютно рівними.

Підсумовуючи вищезазначене, можна стверджувати, що релігійний християнський протестантський дискурс має потенційну здатність до інтерпретації в процесі перекладу, а це може стати перспективним напрямом перекладознавчого дослідження відносно релігійного дискурсу в цілому. Реалізація інтерпретаційного потенціалу релігійного християнського протестантського дискурсу відбувається в межах чітко оформленого жорсткого різновиду інституціонального дискурсу, що обумовлює межі інтерпретативної діяльності перекладача з наступним відображенням у тексті перекладу. Перекладацькі рішення з інтерпретування текстів релігійного християнського протестантського дискурсу повністю залежать від наявної компетенції перекладача та його бажання відобразити інтенцію автора.

Література

1. Блуверберг С. В. Современный протестантский дискурс на материале немецкой публицистики : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.19 „Теория языка” / С. В. Блуверберг. – М., 2009. – 29 с.
2. Володина Н. Н. Интерпретация художественного текста как средство совершенствования иноязычной речи на старших курсах языкового вуза: дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.02 / Володина Наталья Николаевна. – М., 2003. – 236 с.
3. Воскобойник Г. Д. Лингвофилософские основания общей когнитивной теории перевода: дис. ... доктора филол. наук : 10.02.20 / Воскобойник Григорий Дмитриевич. – Иркутск, 2004. – 299 с.
4. Демецька В. В. Теорія адаптації в перекладі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філол. наук : спец. 10.02.16 „Перекладознавство” / В. В. Демецька. – К., 2008. – 27 с.
5. Дридзе Т. М. Текстовая деятельность в структуре социальной коммуникации / Тамара Дридзе. – М. : Наука, 1984. – 268 с.
6. Єщенко Т. А. Лінгвістичний аналіз тексту: навч. посібник / Тетяна Єщенко. – К. : ВЦ „Академія”, 2009. – 264 с.
7. Жинкин Н. И. Речь как проводник информации / Николай Жинкин. – М. : Наука, 1982. – 159 с.
8. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / Владимир Карасик. – Волгоград : Перемена, 2002. – 476 с.
9. Карасик В. И. О категориях дискурса / Владимир Карасик // Языковая личность: социолінгвістическіе и эмотивные аспекты : сб. науч. тр. // ВГПУ; СГУ. – Волгоград : Перемена, 1998. – С. 185–197.
10. Ключанов И. Э. Перевод художественного текста : семантический аспект / Игорь Ключанов // Психолінгвістическіе исследования значения слов и понимания текста. – Калинин : КГУ, 1988. – С. 152–160.
11. Леонтьев А. Н. Деятельность, сознание, личность / Алексей Леонтьев. – М. : Политиздат, 1975. – 304 с.
12. Мак-Дауелл Д. Не просто тесля / Джош Мак-Дауелл; [пер. з англ.]. – Мінськ, 1992. – 127 с.
13. Минина М. Л. Теория отражения и проблема интерпретации: дис. ... филол. наук : 09.00.01 / Минина Марина Леонидовна. – Чебоксары, 2007. – 133 с.
14. Мурзин Л. Н., Штерн А. С. Текст и его восприятие / Л. Н. Мурзин, А. С. Штерн. – Свердловск : Изд-во Уральского ун-та, 1991. – 172 с.
15. Пиевская И. М. Системные отношения религиозного дискурса: дис. ... кандидата филол. наук : 10.02.19 / Пиевская Ирина Михайловна. – Воронеж, 2006. – 178 с.
16. Ромметвейт Р. Слова, значения и сообщения / Рагнар Ромметвейт // Психолінгвістика за рубежом. – М. : Наука, 1972. – С. 53–87.

17. Сеницына Ю.Н. Интерпретационный потенциал дискурсивных практик: дис. ... кандидата филол. наук : 10.02.19 / Сеницына Юлия Николаевна. – Краснодар, 2008. – 187 с.
18. Степанов Ю. С. Язык и метод. К современной философии языка / Юрий Степанов. – М. : Языки русской культуры, 1998. – 784 с.
19. Тульчинский Г. Л. В каком смысле возможна теория смысла (Постановка вопроса) / Григорий Тульчинский // Философские основания научной теории. – Новосибирск: 1985. – С. 108–127.
20. Фуко М. Археология знания / Мишель Фуко; [пер. с франц. С. Митина, Д. Стасова]. – К. : Ника-Центр, 1996. – 208 с.
21. Чернявская В. Е. Интерпретация научного текста: учебн. пособие / Валерия Чернявская. – М. : КомКнига, 2006. – 126 с.
22. Эко У. Сказать почти то же самое. Опыты о переводе / Умберто Эко; [пер. с итал. А. Коваля]. – СПб. : Симпозиум, 2006. – 574 с.
23. Якобсон Р. О. О лингвистических аспектах перевода // Избранные работы по лингвистике / Роман Якобсон. – М., 1985. – С. 361–368.
24. Beaugrande R. Text Linguistics in Discourse Studies / Robert-Alain de Beaugrande // Handbook of Discourse Analyses. – L. : Academic Press, 1985. – Vol. 1. – P. 41–70.
25. Leech G. N. Principles of Pragmatics / Geoffrey N. Leech. – London, New York : Longman Linguistic Library, 1983. – 250 p.
26. McDowell J. More than a carpenter / Josh McDowell. – Living Books, Tyndale House Publishers, Inc., Wheaton, Illinois, 1977. – 128 p.
27. Randall M. Context and Convention / Marilyn Randall // Poetics. – Amsterdam : North-Holland Elsevier Science Publishers BV, 1985. – № 14. – P. 415–431.
28. <http://enc-dic.com/synonym/Potencial-63849.html>